

НАДЕЖДА П. ЛЈУБОЈЕВ*

Технички факултет „Михајло Пупин“

Зрењанин

МАРИЈАНА ДУКИЋ-МИЈАТОВИЋ**

Економски факултет

Суботица

УДК 316.77:349(497.11)

Прегледни рад

Примљен: 12.02.2018

Одобрен: 03.03.2018

Страна: 371-382

ПРАВО ПРОИЗВОЂАЧА ЕМИСИЈЕ У СРПСКОМ ПРАВУ

*„Директни след слика на даљину отвара простор богатог и изненађујућег уживања
који наша цивилизација тражи као најдрагоценију вредност.“*
Умберто Еко

Сажетак: Делатност производње телевизијског програма увећала се током последњих петнаест година. Аутори у раду анализирају садржину права произвођача емисије као субјекта права, односно лица чијим средствима и у чијој организацији је произведена емисија. Право произвођача емисије је искључиво право које овлашћује свог носиоца да другоме забрани или дозволи коришћење емисије, односно било ког звучног, визуелног или звучног и визуелног садржаја који је претворен у електрични, електромагнетни или други сигнал ради јавног емитовања. Према томе, предмет рада је заштита емисија у смислу емитованог радио или телевизијског програма. То значи да предмет заштите није емитовани сигнал (сигнал је само бестелесни носач емисије), а није сам за себе, ни духовни садржај који је предмет емисије (нпр. ауторско дело, видеограм итд). Такође, прави се и разлика између телевизијске емисије, као сродноправног појма, и телевизијског формата.

Кључне речи: право произвођача емисије, заштита емисије, сродна права

Увод

Иако предмет заштите није сам за себе, духовни садржај који је предмет емисије, неопходно је нагласити да значај овог медија за културу масовних комуникација је огроман. У теорији масовних комуникација се истиче да: „Величанствено подручје комуникације остварено је шансом телевизије да на даљину преноси догађаје у време одигравања и неизвесне завршнице“.¹ (Љубојевић, П: 272). То је према теоретичару Умберту Еку, *круцијална особеност*, далеко

* nadezadaljubojev@gmail.com

** marijana.dukic.mijatovic@gmail.com

¹ Eco, Umberto (1968): La struttura assente, Introduzione alla ricerca semiologica, Milano.

од моћи свих других медија који шире особено визуелно стваралаштво. „Директни след слика на даљину отвара простор богатог и изненађујућег уживања ’који наша цивилизација тражи као најдрагоценију вредност’ (Есо, 1989: 72). А свет је постао препознатљив по блискости које се претвара у истовременост преживљавања драме без обзира на место у планетарном простору где се одиграва догађај.“² “Вити нов припада свету који је постао слика“ (Heidegger, 1963).³

Делатност производње телевизијског програма драстично се увећала током последњих двадесет година. Ова промена превасходно је условљена техничко-технолошким развојем. Увођењем сателитске и кабловске телевизије, а нарочито дигитализацијом сигнала, број телевизијских канала је значајно увећан. Дигитална телевизија омогућава да се путем једног телевизијског канала истовремено емитује више телевизијских програма.⁴ Већина истраживања и код нас и у свету указује на пораст гледаности телевизије, чему у последње време доприноси и праћење програма путем таблет рачунара и мобилних телефона.⁵ У односу на почетну фазу развоја телевизије, увећан је и просечни период који гледаоци проводе уз телевизијски програм.⁶

Термин сродна права је појам који обухвата категорију права која су сродна – блиска ауторском праву. Већ сама реч „сродна“ указује на одређену блискост ових права са ауторским правом, али која су ипак различита од ауторског права, што је разлог да буду у неким аспектима уређена као ауторска права, али у неким и на посебан начин. У права сродна ауторском праву спадају: право интерпретатора, право произвођача фонограма, право произвођача видеограма, право произвођача емисија, право произвођача базе података и право првог издавача слободног дела. Према томе једно од сродних права које уређује Закон о ауторском и сродним правима (у даљем тексту: ЗАСП)⁷ јесте и право произвођача емисија, у упоредном и међународном праву познато као

² Љубојев, Петар. *Ауторска телевизија*, Нови Сад, стр. 272 (необјављено дело).

³ Heidegger, Martin (1963): *Holzwege*, Vittorio Klostermann, Frankfurt am Main, Vierte Auflage. Према: Љубојев, Петар. *Ауторска телевизија*, (необјављено дело).

⁴ То се постиже компримовањем (сажимањем) дигиталних података о телевизијској слици и тону, чиме се у одређеном телевизијском каналу ослобађа простор за додатне садржаје (нпр. телетекст, електронски телевизијски водич). На основу компримовања, неки од телевизијски програма који користе исти телевизијски канал могу бити емитовани у стандардној (СД) резолуцији, а неки у високој (ХД) резолуцији. Такође, исти програм могуће је емитовати на више језика, а гледалац може бирати језик или превод који му одговара. Поповић, Душан (2015): *Телевизијски формати као (не) заштићена интелектуална добра, Анали Правног факултета у Београду*, Београд, стр. 85.

⁵ Nielsen The Cross Platform Report (2013), <http://www.nielsen.com/us/en/reports.html>. Према: Поповић, Душан (2015): исто дело, стр. 85.

⁶ Тренд пораста гледаности телевизије нарочито је присутан у државама централне и источне Европе, где се разноврснији ТВ програми и нови телевизијски канали појављују тек у последњих петнаест година. Према истраживању компаније Артур Д. Литл (Arthur D. Little), просечна дневна гледаност телевизије у Бугарској порасла је за 27% у периоду од 2000 до 2009. године. У истом периоду, просечна дневна гледаност порасла је за 67% у Хрватској и за 31% у Србији. Arthur D. Little (2013): *Telecom & Media Viewpoint*, http://www.adl.com/CEE_TV_Markets. Према: Поповић, Душан. (2015): исто дело, стр.85.

⁷ Закон о ауторском и сродним правима ("Службени гласник РС", бр. 104/2009, 99/2011, 119/2012 и 29/2016 – одлука УС).

право радио-дифузних организација.⁸ Реч је о њиховом праву да свој програм емитују бежичним или жичним путем, када се програм емитује преко кабловске телевизије. Уређивањем овог питања штити се имовинско право произвођача емисије, односно средства која су уложена у њено стварање. Из овога произилази да предмет заштите није интелектуално стваралаштво већ индустријска активност коју је субјект овог права, произвођач емисије, уложио у њено стварање и емитовање у јавности. Активност произвођача емисија је индустријска активност емисионих станица које су професионално ангазоване у стварању емисија и њиховом емитовању ради саопштавања јавности. „Појам емитовања се зато постепено премешта из сфере аутора и коришћења ауторског дела у сферу привредног искоришћавања произвођача емисија“.⁹ (Бесаровић, 2001: 363) Одредбе чланова 131-134. ЗАСП донетог 2009, са изменама и допунама 2011. године, 2012. године и 2016. године,¹⁰ имају за циљ да заштите произвођача емисије од неовлашћеног реемитовања емисије, снимања емисије, умножавања снимка и његовог стављања у промет, као и давања у закуп примерака емисије, и тако заштите његова имовинска права.

С обзиром да сродна права чине право интелектуалне својине, што значи да им је предмет заштите *нематеријално добро*. Као право сродно ауторском праву је и предмет заштите РТВ емисија. Пошто су у питању права интелектуалне својине, права сродна ауторском праву, су као ауторско право углавном апсолутно искључивог дејства. Ова добра се разликују од телесног носача на коме су забележена, као што су ЦД, видео касета, и сл. која нису предмет заштите.

⁸ Закон о потврђивању Међународне конвенције о заштити уметника извођача, произвођача фонограма и установа за радио дифузију - Римска конвенција, од 1961 године ("Службени лист СРЈ - Међународни уговори", бр. 13/2002).

Права сродна ауторском праву, нашла су своје место у законима о ауторском праву појединих земаља у прошлом веку. Тако Италијански закон из 1941. године, поред уметника извођача познаје и категорију произвођача радио емисије, док чехословачки закон од 1965. године, сродним правима штити права уметника извођача, произвођача фонограма и предузећа за радиодифузију. Према: Спаић, Војислав (1983): *Теорија ауторског права и ауторско право у СФРЈ*, Загреб, Београд, Чаковец, стр. 17.

⁹ Бесаровић, Весна (2001): *Интелектуална својина*, Београд, стр. 363.

¹⁰ Измене и допуне ЗАСП имале су за циљ успостављање ефикаснијег система правне заштите ауторског и сродних права. Оне се односе на унапређење колективног остваривања ауторског и сродног права, на продужење трајања заштите имовинских права интерпретатора и произвођача фонограма и на јачање грађанско-правне заштите ауторског и сродних права. Измене везане за продужење трајања заштите проузроковане су потребом усклађивања са Директивом 2011/77 ЕУ Европског парламента и Савета од 27. септембра 2011. године, којом се мења и допуњава Директива 2006/116/ЕУ о трајању заштите ауторског и одређених сродних права (Directive 2006/116/EC of the European Parliament and of the Council of 12 December 2006 on the term of protection of copyright and certain related rights (codified version), (Official Journal of the European Union L 372/12, 27.12.2006). Измене и допуне које се односе на грађанско-правну заштиту произашле су из обавезе усклађивања са Директивом 2004/48/ ЕУ Европског парламента и Савета од 29.4.2004. године, о спровођењу права интелектуалне својине (у даљем тексту: Директива 2004/48/ЕУ). Corrigendum to Directive 2004/48/EC of the European Parliament and of the Council of 29 April 2004 on the enforcement of intellectual property rights (Official Journal of the European Union L 157 of 30 April 2004) Directive 2004/48/EC should read as follows: Directive 2004/48/EC of the European Parliament and of the Council of 29 April 2004 on the enforcement of intellectual property rights, Official Journal of the European Union, L 195/16.

Емисија као предмет заштите

Као што је већ истакнуто, развојем комуникација и радио-дифузних станица створене су могућности да се радио и телевизијске станице, бежично или жично, повезују са својим слушаоцима или гледаоцима. Ради се о континуираном процесу који садржи низ радњи, од организационих до кадровских, техничких и финансијских, које доводе до техничке реализације одређеног садржаја који се емитује у јавности. Зато емисија подразумева, поред слања сигнала, и његов истовремени пријем ради саопштавања јавности.

Путем радио-дифузије, као посебног техничког медија, саопштавају се ауторска дела јавности, чиме интерпретације ауторских дела постају доступне слушаоцима радио емисија и гледаоцима телевизијских емисија. Међутим, ове емисије слободно циркулишу у простору за време емитовања, па их је неопходно заштити, јер их свако ко располаже одређеним техничким средствима може примити и слушати, односно гледати. Према томе, предмет заштите је емисија, коју ствара произвођач емисије, и на коју он има права. Емисија се, као предмет сродног права произвођача емисије, у теорији, дефинише као „било који звучни, визуелни, или звучни и визуелни садржај који је претворен у електрични, електромагнетни или други сигнал ради јавног емитовања“.¹¹ (Поповић, 2000: 92)

Предмет заштите је емисија у смислу емитованог радио или телевизијског програма, независно од тога да ли је на програму ауторско дело (нпр. филм) или не (нпр. најава програма).¹² Предмет заштите је различит од духовног садржаја који се емитује, али и од самог електромагнетног сигнала као физичког носиоца емисије, који је предмет посебног права.¹³ Према томе, предмет заштите није емитовани сигнал (сигнал је само бестелесни носач емисије), нити је, сам за себе, предмет заштите, ни духовни садржај који је предмет емисије (ауторско дело, интерпретација, видеограм и сл.). Поред тога што је за предмет заштите небитно шта је на програму, небитно је како је технички припремљен садржај за емитовање, односно нема значаја да ли тај програм иде „уживо“ или је претходно снимљен у виду фонограма или видеограма. Такође, нема значаја да ли је емисија емитована бежичним или кабловским путем. Телевизијска станица, као произвођач емисије, ужива сродноправну заштиту која се односи на *укупност* емитованог садржаја.

У правној теорији се прави разлика између телевизијске емисије, као сродноправног појма, и телевизијског формата. Последњих година произвођачи телевизијског програма, у израженој конкуренцији, приликом

¹¹ Поповић, Душан. (2000): *Право интелектуалне својине*, Београд, стр. 92.

Емисија, према закону, јесте електрични, електромагнетни или други сигнал претворен у звучни, визуелни, односно звучно-визуелни садржај који се емитује ради саопштавања јавности (Члан 134. ЗАСП).

¹² Користимо термин „телевизијска емисија“ у овом раду, као сродноправни појам.

¹³ Бесаровић, Весна. (2001): исто дело, стр. 362.

Конвенција о дистрибуцији сигнала за пренос програма преко сателита (Сателитска конвенција) („Сл. лист СФРЈ“ – Међународни уговори, 13/1977).

сачињавања програма у све већој мери се ослањају на *формате* чија успешност је већ доказана на телевизијским тржиштима у другим државама. Високи трошкови производње телевизијског програма и изражена конкуренција ТВ станица често приморавају емитере да „играју на сигурну карту“, тако што ће уместо развијања новог, домаћег концепта телевизијског програма преузимати међународне телевизијске формате.¹⁴ (Поповић, 2015:85) Већина телевизијских гледалаца знају који телевизијски програми представљају локалну верзију одређеног телевизијског формата („Твоје лице звучи познато“, „Ја имам таленат“, и др.). У правној теорији под телевизијским форматом се подразумева „осмишљени и у извесном степену оригинални концепт одређеног телевизијског програма.“¹⁵ (Поповић, 2015:87) Телевизијска станица, као произвођач емисије, ужива сродноправну заштиту која се односи на укупност емитованог садржаја. На тај начин је обухваћен и емитовани телевизијски програм произведен према одређеном телевизијском формату. Међутим, титулар права произвођача емисије може се супротставити само неовлашћеном реемитовању емисије, снимању емисије, умножавању снимка и његовом стављању у промет, као и давању у закуп примерака емисије.¹⁶ Он није овлашћен да се супротстави стварању телевизијског формата сличног ономе који је емитован на његовој телевизијској станици. Међутим, концепт телевизијског формата, пре него што дође до његове реализације, као и техничка упутства за реализацију формата, могу се штитити као пословна тајна. А након реализације телевизијског формата, његов стваралац може остварити заштиту од имитације на основу прописа о сузбијању нелојалне конкуренције. Пошто имитација *per se* није забрањена, прописи о сузбијању нелојалне конкуренције биће повређени само у случају да се имитацијом изазива забуна или опасност од забуне у привредном промету, или у случају паразитског искоришћавања туђег рада.

Правници су сагласни да правни положај произвођача фонограма и видеограма и произвођача емисија има доста заједничког, јер је реч о индустријској делатности професионалних организација, на основу које они имају само имовинска субјективна права. Међутим, разлика постоји у предмету заштите, јер фонограм и видеограм су индустријски производи намењени промету. Поред тога, у теорији се истиче да произвођачи фонограма и видеограма послују искључиво по економским законима као и сви други индустријски произвођачи, док произвођачи емисија – емисионе станице, поред комерцијалног пословања имају и карактер јавних служби (иако не све станице), односно да обавештавају и упознају најширу јавност са књижевним и уметничким достигнућима.¹⁷ (Бесаровић, 2011: 362) Од произвођача емисије треба разликовати лице које само емитује или реемитује емисију коју је друго лице снимило - произвођач емисије.

¹⁴ Видети.: Поповић Душан. (2015): исто дело, стр.85.

¹⁵ *Ibidem*.стр.87.

¹⁶ Произвођач емисије (телевизијска станица) по правилу није стваралац телевизијског формата, а често ни произвођач програма према одређеном телевизијском формату. Као произвођач програма најчешће се јавља продукцијска кућа која сарађује са телевизијском станицом.

¹⁷ Бесаровић, Весна (2011): исто дело, стр. 363–364.

Наша земља је потписница Међународне конвенције о заштити уметника извођача, произвођача фонограма и установа за радио дифузију - Римска конвенција (ратификована је 2002. године). После ратификације ова конвенција је постала обавезујући акт, иако су права уметника извођача, произвођача фонограма и установа за радиодифузију у нашој земљи била законски регулисана и пре њене ратификације. Римска конвенција се заснива на принципима *националног третмана странаца и минималних права*.¹⁸

Конвенција о дистрибуцији сигнала за пренос програма преко сателита (Сателитска конвенција) закључена је у Бриселу 1974. године, и наша земља је такође чланица ове конвенције.¹⁹ Сателитска конвенција усмерена је искључиво на заштиту произвођача емисија када се сигнал емитује посредством сателита за дистрибуцију.²⁰

Усаглашавање нашег законодавства у овој области са правом ЕУ врши се изменама и допунама ЗАСП. Измене и допуне ЗАСП које се планирају за 2017. годину, предвиђају да ће овај закон бити у потпуности усклађен са Директивом 93/83/ЕЕЗ о усклађивању одређених правила о ауторском и сродним правима која се примењују на сателитско емитовање и кабловско реемитовање.

Произвођач емисије као субјект права

Под правом произвођача емисије подразумева се право произвођача емисије на емисије које су емитоване у јавности путем радио-дифузног система. Субјект овог права је произвођач емисије. То је, према закону, физичко или правно лице које је сопственим средствима и у сопственој организацији произвело емисију.²¹ Они се баве емитовањем радио и телевизијских преноса и емисија намењених неодређеном броју слушалаца, односно гледалаца са једног подручја.²² Међутим, субјект заштите могу бити и лица која су емисију начинила туђим средствима, уколико су то учинила на сопствену одговорност и уз сопствени економски ризик.²³ Треба нагласити да одређено лице стиче

¹⁸ Ploman W., Hamilton E., Clark, L., *Copyright: Intellectual Property in the Information Age*, London 1980, стр. 73.

¹⁹ Конвенција о дистрибуцији сигнала за пренос програма преко сателита – Сателитска конвенција („Сл. лист СФРЈ“ – Међународни уговори, 13/1977).

²⁰ Сателити као космички релеји (примопредајници), имају велику улогу у бежичном преносу сигнала на даљину. Због предности које пружа, сателитско емитовање је веома заступљен облик емитовања, јер се захваљујући сателитима знатно једноставније и економичније савладавају природне тешкоће у простирању радио-таласа на велике даљине, као што су топографске препреке и закривљеност површине Земљине кугле (Милетић, М., Ауторскоправни и суседноправни проблеми у систему сателитског емитовања, Правни живот бр. 11/1995, стр. 768). Сателити, кроз земаљска пространства од више хиљада километара у пречнику, омогућавају да сигнал који је са Земље емитован ка сателиту може преко њега стићи до било које тачке на Земљи која се налази у простору који сателит покрива.

²¹ Члан 135. ЗАСП.

²² Бесаровић, Весна (2011): исто дело, стр. 362.

²³ Миладиновић, Зоран (2009): *Право интелектуалне својине*, Крагујевац, стр. 252.

статус произвођача емисије на основу економско организационих критеријума, а не на основу своје креативне улоге у настанку емисије. По правилу, субјект права је *привредни субјект*. Али, произвођачем емисије се не сматра физичко лице које је технички или уметнички радило на реализацији емисије.

Произвођач емисије мора бити лице које је извршило радњу емитовања,²⁴ обзиром да је емитовање саставни део појма емисије. Најчешће произвођач емисије је лице које не само да производи, већ и емитује емисију.²⁵

Радња емитовања заснива се на техничком поступку преношења информација на даљину путем електромагнетних, електричних, светлосних или других сигнала. Поступак емитовања подразумева да се, ради преноса одређене информације на даљину, слика или звук претвори путем одговарајућег техничког уређаја у одговарајући сигнал, и да се у том облику упути примаоцу, а да прималац, опет захваљујући одговарајућем техничком уређају, те сигнале претвори у првобитни облик информације, односно слику или звук.

У једном лицу могу бити кумулирана својства произвођача емисије и произвођача фонограма²⁶, односно видеограма, у случају да емисиона станица емитује програм са фонограма или видеограма који је сама произвела.

Произвођач емисије је корисник ауторских дела, интерпретација, видеограма и фонограма, обзиром да је то најкомплексније сродно право. На тај начин делатност произвођача емисије подразумева обавезу уређивања његових правних односа са носиоцима права на набројаним интелектуалним добрима. Повезаност делатности произвођача емисија са ауторским правом заснива се на садржају емисија, када се ради о ауторским делима која се емитују јавности. Колико су произвођачи емисија упућени на ауторска дела, толико су и аутори књижевних и уметничких дела заинтересовани да се њихова дела емитују путем радија и телевизије јер тиме стичу највећи број слушалаца и гледалаца и остварају материјалну накнаду.²⁷ Правни односи између аутора, односно носиоца ауторског права и произвођача емисије уређују се уговором којим аутор

²⁴ Емитовање подразумева, према законској одредби, „јавно саопштавање дела жичним или бежичним преносом радијских или телевизијских програмских сигнала намењених за јавни пријем (радио-дифузија и кабловска дифузија)“ (члан 28. став 2. ЗАСП).

У ауторскоправној теорији сматра се релевантном подела емитовања према основним техничким облицима преноса сигнала на даљину: на *бежично* емитовање (тзв. радио-дифузија), *жично* емитовање (тзв. кабловска дифузија). Поред те поделе, истиче се и подела на терестријално (земаљско) емитовање, сателитско емитовање и интерактивно емитовање. Самим тим, савремена техничка достигнућа омогућавају различите облике емитовања дела, а то неминовно захтева и адекватно законско уређење овлашћења аутора на емитовање свог дела. Вуковић, Верица, Квалификација емитовања, Правни живот бр. 11/1998, стр. 972.

²⁵ Пример за то је телевизијска станица која има сопствену ТВ продукцију, али поседује и техничка средства да емитује оно што је произвела. Међутим, иста телевизијска станица остаје произвођач емисије и онда када емитује садржај који није сама произвела, на пример филм, серију, спортски догађај, музичке спотове и сл. (Према: Марковић, Слободан, Поповић, Душан, (2013): *Право интелектуалне својине*, Правни факултет Универзитета у Београду, стр. 92).

²⁶ Према законској одредби, произвођач фонограма је физичко или правно лице у чијој је организацији и чијим је средствима фонограм начињен и који сноси одговорност за прво снимање звука, односно низа звукова (члан 125. ЗАСП).

²⁷ Бесаровић, Весна (2011): исто дело, стр. 363.

или носилац права уступа искључиво право емитовања свог дела субјекту који врши емитовање – емисионом предузећу уз накнаду.²⁸ Уређује се, такође, правни однос између произвођача емисија и интерпретатора. Садржај радио или телевизијских емисија често су интерпретације ауторских дела од стране интерпретатора, па се однос између произвођача емисије и интерпретатора, регулише уговором.

Садржина права

Право произвођача емисија је право које штити привредну делатност, а не интелектуално стваралаштво. Самим тим његово се право састоји само од имовинскоправних овлашћења која су искључиве (апсолутне) природе, изузев једног које је релативноправне природе. Право произвођача емисије је искључиво право које овлашћује свог носиоца да другоме забрани или дозволи коришћење емисије, односно било ког звучног, визуелног или звучног и визуелног садржаја који је претворен у електрични, електромагнетни или други сигнал ради јавног емитовања.²⁹ При томе се у теорији истиче да право на емисију радио-дифузних установа треба да буде заштићено од сваког неовлашћеног коришћења од стране других радио-дифузних установа, слушалаца, гледалаца - публике којој је емисија намењена и других лица која могу да повреду право произвођача емисије.³⁰

Садржину права произвођача емисије чине искључиво имовинска права.³¹ Као што је већ речено, имовинскоправна овлашћења су искључиве и апсолутне природе, изузев једног које је релативноправне природе. Према закону произвођач емисије има искључиво право да другоме забрани или дозволи: реемитовање своје емисије, бежично или путем жица; снимање своје емисије на носач звука или слике, односно звука и слике; умножавање тог снимка у било ком облику и на било који начин и стављање у промет тако умножених примерака снимака; давање примерака снимка емисије у закуп; јавно саопштавање својих емисија на местима која су публици доступна уз плаћање

²⁸ Под емитовањем сматра се и јавно саопштавање дела жичаним и бежичним путем, на начин који појединцу омогућава индивидуални приступ делу са места и у време које он одабере – интернет, *video on demand, pay television*. (Бесаровић, 2011:363).

²⁹ Међународна конвенција о заштити извођача, произвођача фонограма и установа за радио дифузију - Римска конвенција од 26. октобра 1961. године, у члану 13. предвиђа да „установе за радио-дифузију имају право да дозволе или забране: (а) реемисију својих емисија; (б) бележење својих емисија; (ц) репродуковање; i – снимака, извршених без њихове сагласности, њихових емисија; ii – снимака, извршених у складу са одредбама члана 15, њихових емисија, и репродукованих за циљеве друкчије од оних који су наведени тим одредбама; (д) саопштавање јавности њихових телевизијских емисија; кад је оно извршено на местима приступачним јавности уз плаћање улазнице, националном законодавству земље у којој се заштита овог права тражи, припада право да одреди услове вршења тог права.“ Закон о потврђивању Међународне конвенције о заштити извођача, произвођача фонограма и установа за радио дифузију - Римска конвенција, из 1961. године ("Сл. лист СРЈ - Међународни уговори", бр. 13/2002).

³⁰ Бесаровић, Весна. (2011): исто дело, стр. 363. Према: Ulmer, E, стр. 439.

³¹ Члан 133. ЗАСП.

улазница; и интерактивно чињење доступним јавности своје емисије жичним или бежичним путем. Једно је неискључиво овлашћење произвођача емисије. Произвођач емисије има релативно овлашћење на потраживање накнаде од продаје техничких уређаја и средстава који су подобни за умножавање емисије.

Овлашћење на *реемитовање* емисије је овлашћење произвођача емисије, на основу којег он може свакој емисионој станици да забрани истовремени пријем и даљи пренос сигнала заштићене емисије његовој публици.³² Према томе, реемитовање подразумева постојање бар две емисионе станице, једне која је произвела и врши изворно емитовање, и друге, која преузима сигнал и даље га истовремено емитује, односно емисију преузима и без задржавања даље емитује. На пример, када једна ТВ станица сопственим средствима и у сопственој организацији преноси одређени важни музички догађај, та емисиона станица, као произвођач емисије, овлашћена је да свакој другој емисионој станици забрани или дозволи да „преузме“ њен сигнал и реемитује га на сопственој фреквенцији публици која прати ТВ на тој фреквенцији.³³ У правној теорији се зато наглашава да „за тумачење појама реемитовања битно је да је то, у основи, *емитовање* које има једну специфичност: сигнали који носе програм су „преузети“ од емисионе станице која их је изворно емитовала, и „истовремено“ су одаслати јавности бежичним или жичним путем.“³⁴ Према томе, да ли се то ради бежичним или жичним путем, није од значаја за реемитовање.

Друго овлашћење је овлашћење на *снимање* емисије на носач звука или слике, односно звука и слике. Произвођач емисије је овлашћен да другоме забрани или дозволи бележење своје емисије на телесни носач, односно производњу фонограма и видеограма емисије. Ово овлашћење се односи на радњу која је услов за веома чест облик коришћења туђих емисија - емитовањем туђих снимљених емисија. Један од облика нелојалне конкуренције међу емисионим станицама је снимање туђих емисија, и емитовање тих снимака. Међутим, сама радња емитовања снимака туђих емисија није забрањена. Зато се произвођач емисије може овом облику конкуренције супротставити само на основу свог искључивог овлашћења на снимање сопствене емисије.³⁵ Друга врста повреде састоји се у недозвољеном снимању и преснимавању емисија на које једна емисиона станица има право на телесни носач. На основу овог свог овлашћења произвођач емисије се може ефикасно супротставити производњи фонограма, односно видеограма својих „живих“ емисија. Али, када се ради о емисијама које се састоје од претходно снимљеног „материјала“, у функцији

³² Најчешће ову врсте повреде права произвођача емисије чине конкурентске емисионе станице (на подручју једне или више земаља), па се на ове односе могу применити и прописи о нелојалној конкуренцији.

³³ Члан 136. ЗАСП.

Систем кабловске ТВ у Републици Србији углавном се заснива на кабловском реемитовању бежично емитованих емисија. Оператери кабловске телевизије су у обавези да прибаве од произвођача емисија сагласност за реемитовање њихових емисија, уз накнаду. (Марковић, Слободан, Поповић, Душан, (2013): исто дело, стр. 93).

³⁴ Видети: Миладиновић, Зоран, (2009): исто дело, стр. 253.

³⁵ *Ibidem*, стр. 253. Исто: Марковић, С, Поповић, Д, (2013): исто дело, стр. 93.

спречавања других да производе примерке тих емисија, примењује се право произвођача фонограма, односно ведеограма, а не право произвођача емисија.³⁶ Уколико је, међутим, реч о преснимавању емисија на фонограм, или други начин, за приватну употребу у циљу наставе и друге некомерцијалне циљеве, такво преснимавање не представља повреду права.

Следеће овлашћење је овлашћење на *умножавање* снимка и стављање примерака снимка у *промет*. Произвођач емисије, поред тога што може да се супростави снимању своје емисије на телесни носач, овлашћен је и да се супростави умножавању таквог снимка и стављању примерака снимка у *промет*.³⁷

ЗАСП предвиђа и следећа овлашћења: овлашћење на *давање у закуп* примерака снимка емисије,³⁸ овлашћење на јавно саопштавање својих емисија на местима која су публицы доступна уз плаћање улазница и овлашћење на јавно саопштавање својих емисија жичним или бежичним путем, на начин који омогућава појединцу индивидуални приступ емисији са места и у време које он одабере.³⁹

На крају треба истаћи да права сродна ауторском праву временски су ограниченог трајања, с тим да су рокови трајања знатно краћи од рока трајања ауторског права. На пример, док ауторско право траје 70 година после смрти аутора, право произвођача емисије траје 50 година од дана првог емитовања емисије. Рок се рачуна од 1. јануара године која непосредно следи за годином у којој је извршено прво емитовање емисије.⁴⁰

Закључак

Право произвођача емисије је искључиво право које овлашћује свог носиоца да другоме забрани или дозволи коришћење емисије, односно било ког звучног, визуелног или звучног и визуелног садржаја који је претворен у електрични, електромагнетни или други сигнал ради јавног емитовања. Према то-

³⁶ Ако је произвођач емисије сам произвео филм, серију или други видеограм који емитује, он се може супроставити другима који емитују тај видеограм позивајући се на своје *право произвођача видеограма*, а не на своје право произвођача емисије. Право произвођача видеограма је искључиво имовинско право које овлашћује свог носиоца да другоме забрани или дозволи коришћење видеограма, односно записа одређеног низа слика, који може, али не мора бити праћен и снимком звука. Субјект права је произвођач видеограма, односно лице које је сопственим средствима и у сопственој организацији начинило видеограм. Детаљније о овом питању видети у књизи: Марковић, Слободан, Поповић, Душан, (2013): исто дело, стр. 93. Исто: Миладиновић, З, (2009): исто дело, стр. 253.

³⁷ ЗАСП дефинише појмове *стављања у промет* и *исцрпљење права* одредбама ауторског права. Видети: Марковић, С, Поповић, Д, (2013): исто дело, стр. 93. Исто: Миладиновић, З, (2009): стр. 253.

³⁸ Ово овлашћење произвођача емисије није предвиђено ниједним међународним правним актом у области сродних права.

³⁹ Ово искључиво овлашћење у потпуности је аналогно коресподентном овлашћењу аутора (Члан 29. ЗАСП).

⁴⁰ Право произвођача емисије трајало је 20 година од дана првог емитовања заштићене емисије.

ме, предмет заштите је емисија у смислу емитованог радио или телевизијског програма. То значи да предмет заштите није емитовани сигнал (сигнал је само бестелесни носач емисије), а није сам за себе, ни духовни садржај који је предмет емисије (нпр. ауторско дело, видеограм и сл.). Субјект права је произвођач емисије, односно лице чијим средствима и у чијој организацији је произведена емисија. Што се тиче трајања заштите, права сродна ауторском праву временски су ограниченог трајања, с тим да су рокови трајања знатно краћи од рока трајања ауторског права. Право произвођача емисије је краће и траје 50 година од првог емитовања емисије.

Литература:

1. Bainbridge, David, *Intellectual Property*, Harlow 2007.
2. Besarović, Vesna (2001): *Intelektualna svojina*, Beograd.
3. Goldstein, Paul, Hugenholtz, Bernt, *International Copyright*, Oxford University Press, 2010.
4. Heidegger, Martin (1963): *Holzwege*, Vittorio Klostermann, Frankfurt am Main, Vierteauflage.
5. Eco, Umberto (1968): *La struttura assente*, Introduzione alla recera semiologica, Milano.
6. Ljubojev, Petar. *Autorska televizija*, Novi Sad, (neobjavljeno).
7. Ljubojev, Nadežda, Varga, Siniša (2014): *Zaštita kompjuterskog program sa osnovama Autorskog i Patentnog prava*, Univerzitet u Novom Sadu, Tehnički fakultet „Mihajlo Pupin“, Zrenjanin.
8. Marković, Slobodan, Popović, Dušan, (2013): *Pravo intelektualne svojine*, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd.
9. Miladinović, Zoran (2009): *Pravo intelektualne svojine*, Kragujevac.
10. Miletić, M., *Autorskopравни i susednopravni problemi u sistemu satelitskog emitovanja*, Pravni život br. 11/1995.
11. Popović, Dušan (2014): *Televizijski formati kao (ne) zaštićena intelektualna dobra*, Anali Pravnog fakulteta u Beogradu, Dosije, Beograd.
12. Ploman W., Hamilton E., Clark, L., *Copyright: Intellectual Property in the Information Age*, London 1980.
13. Spaić, Vojislav. (1983): *Teorija autorskog prava i autorsko pravo u SFRJ*, Zagreb, Beograd, Čakovec, str. 17.
14. Terence Prime, *European Intellectual Property Law*, Ashgate, New York, 2000.
15. Vuković, Verica, *Kvalifikacija emitovanja*, Pravni život br. 11/1998.

THE RIGHT OF BROADCASTING ORGANIZATIONS IN THE SERBAIN LAW

Summary: The activity of television program production has increased over the last fifteen years. The authors analyze the content of the rights of the producer of the issue as a subject of rights, that is, the persons whose funds and in whose organization the issue was produced. The right of the manufacturer of the broadcast is the exclusive right that empowers its holder to prohibit or permit the use of the broadcast, or any sound, visual or sound and visual content that has been converted into an electric, electromagnetic or other signal for

public broadcasting. Accordingly, the subject of the work is the protection of emissions in terms of broadcasted radio or television programs. This means that the object of protection is not a broadcast signal (the signal is only a bell-shaped carrier), and it is not itself, nor the spiritual content that is the subject of the show (for example, work, video, etc.). Also, there is a difference between a television show, as a related concept, and a television format.

Key words: emission rights, emission protection, related rights